

4. Мацедонська Н. Зарубіжний досвід управління бюджетним дефіцитом / Н.В. Мацедонська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 732–735.

5. Юрій С. Управління зростанням на основі боргу і Україна / С. Юрій // Журнал європейської економіки. – 2007. – № 1. – С. 6–27.

Мокрицька Анна

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Управління фінансами охоплює всю сукупність форм і методів організації фінансових відносин у сфері охорони здоров'я. Складність системи управління фінансами охорони здоров'я зумовлюється її значною структурованістю. Багатоваріантність фінансових форм і методів доповнюється багатокомпонентністю об'єктів і суб'єктів фінансового управління, а також складністю їх окремих елементів.

Відносини управління безпосередньо регулюють взаємовідносини суб'єкта і об'єкта управління на рівнях господарювання в галузі охорони здоров'я: на рівні державного адміністрування (загальнодержавний, регіональний і місцевий рівні), тобто на рівні управління системою охорони здоров'я і на рівні управління окремим медичним закладом.

«Управління фінансами охорони здоров'я» використовується як більш широке поняття, воно може означати і фінансове адміністрування, коли йдеться про державне фінансове управління, і фінансовий менеджмент – щодо управління фінансами установ охорони здоров'я. Основними відмінностями згаданих понять є особливості складу об'єктів і суб'єктів управління, принципів, функцій та управлінських технологій. Фінансовий менеджмент базується на принципах свободи економічного вибору серед можливих варіантів управлінських рішень, зокрема оцінки кожного за співвідношенням витрати/ефекти, оптимізації, контролю і особистої відповідальності за пошук, відбір та прийняття рішення, його виконання, досягнення мети, що особливо актуальним є для охорони здоров'я [5, с. 353].

Сутність управління фінансами проявляється у його функціях та безпосередньо в механізмі реалізації цих функцій [7, с. 18].

Здійснене дослідження функцій управління фінансами виявило існування суттєвих відмінностей до трактування їх складу. Зокрема, до функцій фінансового менеджменту відносять розподільчу і контрольну та відтворювальну [3, с. 22]. Такий підхід полягає в ототожненні функцій фінансового менеджменту і функцій фінансів. Підхід до трактування функцій фінансового менеджменту як до трактування функцій управління загалом полягає у виокремленні функцій планування, прогнозування, організації, регулювання, мотивації і контролю [3, с. 22; 6, с. 46]. В цьому випадку предмет фінансового менеджменту кореспондує з управлінням як процесом у загальному менеджменті. Зарубіжні вчені Дж.С. Ван Хорн, Дж.М. Вахович розрізняють функції фінансового менеджера (ефективний розподіл фондів у межах підприємства і мобілізація ресурсів на більш вигідних умовах) [1, с. 13] та функції фінансового менеджменту, які стосуються прийняття рішень (рішення, пов'язані з інвестуванням, фінансуванням та управлінням активами) [1, с. 38]. Л.К. Гапенські виділяє такі функції фінансового менеджменту охорони здоров'я: аналіз і планування, фінансування, управління оборотним капіталом, управління фінансовими ризиками, управління контрактами [11, с. 7].

Питання про склад функцій, які формують будь-яку систему управління, зокрема й управління фінансами, залишається відкритим і є предметом наукових дискусій. При цьому фактором посилення неоднозначності визначення складу функцій управління фінансами охорони здоров'я є специфіка її функціонування та взаємодії із зовнішнім середовищем.

Функції управління фінансами охорони здоров'я пропонуємо розглядати як комплекс взаємопов'язаних організаційних дій суб'єктів управління, виділених із процесу управління за певною ознакою, скерованих на конкретний напрям фінансової діяльності об'єкта управління та таких, що в сукупності забезпечують досягнення цілей та завдань галузі на кожному конкретному етапі соціально-економічного розвитку.

Залежно від завдань дослідження сучасні вчені-економісти вирізняють загальні та конкретні функції, пов'язуючи загальні функції з діяльністю суб'єктів управління (керуючої системи), конкретні функції – з функціонуванням об'єкта управління (керованої системи),

тобто окремих його підсистем та елементів [2, с. 22; 4, с. 18; 6, с. 21].

З огляду на це, ми виділяємо функції управління фінансами охорони здоров'я, як специфічної керівної системи. До них відносимо: функції фінансового планування, фінансового забезпечення, фінансування, регулювання, координування, аналізу фінансової діяльності, мотивації і матеріального стимулювання, фінансового контролю та контролінгу [2; 4; 6; 8; 9; 10; 11]. Функціями управління фінансами охорони здоров'я щодо об'єктів управління є управління грошовими потоками, капіталом, доходами, видатками, активами, інвестиціями, ризиками та загрозами, фінансовим станом медичних установ. В сучасних умовах названі функції повинні перетворитися на управлінські дії на різних рівнях управління галуззю. Впровадження названих функцій покликане забезпечити можливість реалізації суспільного вибору, визначити ступінь задоволеності користувачів функціонуванням установ і галузі охорони здоров'я, підвищити ефективність громадського контролю, гармонізацію відносин та тісний взаємозв'язок суб'єктів управління, розвиток індивідуальної відповідальності працівників через подолання колективних процесів прийняття рішень.

Принципи управління фінансами охорони здоров'я є підґрунтям для формування фінансової політики у галузі охорони здоров'я. З іншого боку, фінансова політика визначає правила, методи, нормативно-правову базу управління фінансовою діяльністю в галузі. Іншими словами, принципи використовують під час декомпозиції процесів управління фінансами охорони здоров'я, оскільки вони дають змогу пов'язати функції управління зі стратегічними цілями розвитку охорони здоров'я.

Принципами управління фінансами охорони здоров'я, на нашу думку, є:

— принцип соціальної солідарності. Соціальна солідарність є взаємним зобов'язанням і взаємною допомогою та підтримкою між членами спільноти. Зважаючи на високу вартість медичних послуг і її постійне зростання цей принцип покликаний забезпечити надання послуг охорони здоров'я шляхом створення державної системи охорони здоров'я або системи соціального медичного страхування;

— принцип поєднання соціального і медичного ефектів та економічної ефективності (забезпечення максимізації співвідношення економічного, соціального та медичного результату

від здійснення керуючого впливу на галузь охорони здоров'я до витрат, які дозволять отримати цей результат). Економічна ефективність досягається за допомогою раціонального використання наявних ресурсів через виключення випадків надання невикористаних медичних послуг;

— принцип цілеспрямованості та результативності фінансової діяльності (передбачає визначення чітких цілей та досягнення певного визначеного результату управлінської діяльності суб'єктів управління, узгодження цих цілей з необхідними ресурсами та переміщення акцентів на слабку ланку управлінських впливів, яка може перешкодити досягненню таких цілей);

— принцип правової впорядкованості (зумовлює необхідність законодавчого визначення основних цілей, функцій, принципів управління фінансами у галузі охорони здоров'я);

— принцип соціальної, в т. ч. юридичної, відповідальності за результати управління фінансами охорони здоров'я (зокрема, фінансовими ресурсами та капіталом як галузі, так і медичних установ) перед суспільством. Враховуючи велике соціальне значення галузі охорони здоров'я, вважаємо за необхідне встановити персональну відповідальність суб'єктів управління за результати прийнятих управлінських фінансових рішень, що сприятиме забезпеченню досягнення мети фінансового менеджменту установ охорони здоров'я та виявленню причин можливих відхилень;

— принцип диверсифікованості джерел фінансового забезпечення (покликаний забезпечити зменшення впливу фінансових ризиків);

— принцип комплексності базується на необхідності використання взаємодоповнюючої системи засобів управлінського впливу (тобто використання управлінських технологій фінансового адміністрування та фінансового менеджменту, а також поєднання оперативних дій і завдань зі стратегічними цілями).

Функції та принципи управління реалізуються за умови поєднання методів, форм, засобів вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень у галузі охорони здоров'я, тобто використання управлінських технологій.

Література:

1. Ванхорн Дж.С. Основы финансового менеджмента: [13-е издание, пер. с англ.] / Дж.С. Ванхорн, Дж.М. Вахович – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2010. – 1232 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: підруч. / О.Д. Василик. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 480 с.
3. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Г.Г. Кірейцев. – К.: ЦУЛ, 2002. – 496 с.
4. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. – К.: «Знання», 2005. – 485 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид.: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: «Центр учбової літератури», 2009 р. – 520 с.
4. Мокрицька А.Б. Управління фінансами та фінансова політика: сутнісно-теоретичні аспекти / А. Мокрицька // Наукові записки. Серія «Економіка». Трансформація бюджетної та податкової системи України. – Острог: видавництво Нац. Універ. «Острозька академія», 2010. – Вип. 13. – С. 350–358.
5. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Г.Й. Островська. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 576 с.
6. Пазинич В.І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / В.І. Пазинич, А.В. Шулешко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 408 с.
7. Рясних Є.Г. Основы финансового менеджмента: навч. посіб. / Є.Г. Рясних. – К.: Академвидав, 2010. – 336 с.
8. Сазонець І.Л. Управління місцевими фінансами: навч. посіб. / І.Л. Сазонець, Т.В. Гринько, Г.Ю. Придатко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с.
9. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учеб. для вузов / [Л.А. Дробозина, Л.П. Окунева, Л.Д. Андросова и др.]; под ред. проф. Л.А. Дробозиной. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999. – 479 с.
10. Фінанси: підруч. / [С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексеєнко та ін.]; за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
11. Gapenski L.C. Understanding healthcare financial management. Fifth Edition. / L.C. Gapenski. – Chicago, Illinois: Health Administration Press, 2010. – 114 p.